

Prediker is vanouds bestemd
om te lezen onder een schamel dak,
met veel lucht en veel leegte;
de liturgische setting,
die ook iets met de inhoud doet,
is die van het Loofhuttenfeest,
waarop het volk elk najaar
terugdenkt aan uittocht uit Egypte,
en een hutje bouwde op het dak
(ook op daken van de Zandvoortse hotels)
of in de tuin,
om een weeklang in te wonen.

In die week passeerden de teksten uit de feestrol Prediker,
een boek vol oude hofwijsheid en volkswijsheid
dat, net als Job, Hooglied en Spreuken,
gerekend wordt tot de wijsheidsliteratuur.

Dit jaar hebben we in de oecumenische vieringen
het thema van de navolging aan de orde gesteld.
Vanmiddag gaat het in dat kader
om sporen van wijsheid.
Oud word je vanzelf,
maar hoe word je wijs?
Oud en wijs?

De dichter van Psalm 90 zegt,
de oudejaarspsalm:
“Leer ons zo onze dagen tellen,
dat wijsheid ons hart vervult.”
Je dagen tellen,
dat is leven bij de dag,
attent zijn en leven in het nu,
mindfull zeggen we tegenwoordig:
leef het moment, leef in het nu,
leef bij de dag – dat hoef je je heel wat minder zorgen te maken.

Prediker gaat nog een stap verder
met de boodschap dat er voor alles onder de hemel een tijd is,
in zijn befaamde tijdsrede
met zeven verschillende varianten van deze boodschap
en in de daarop volgende verzen,
heel Prediker door,
zoals in het voorgelezen vers Prediker 3:11
‘God heeft alles wat er is de goede plaats gegeven’.

Streep onder alles:

het is niet zo, dat sommige dingen mooi op hun plaats
en mooi in de tijd vallen,

nee: 'God geeft aan *alles* de juiste plaats in de tijd.'

Daar kun je geen deterministische conclusies aan verbinden
'het heeft zo moeten zijn', zeggen we dan.

Kom je een oude bekende tegen in de Efteling
precies op de dag dat jij daar bent met je kleinkinderen.
'Het heeft zo moeten zijn'.

Maar het is geen lotsbeschikking,

wat Prediker predikt;

wat het betekent, staat er direct achteraan:

'Ook heeft hij de mens inzicht in de tijd gegeven.'

Prachtig is dat.

Een flinke stap op weg naar wijsheid.

Inzicht!

Inzicht in de tijd.

Zie je dan niet, daagt Prediker ons uit,

dat alles zijn tijd heeft in het leven?

Dat de dingen van ons leven niet eeuwig duren?

Dat je geboren wordt en weer sterft.

Dat je dingen afbreekt en weer opbouwt,

Dat er een tijd is om te bewaren

en een tijd om weg te gooien?

Ons jachtige leven richt zich doorgaans op de toekomst,
op straks, en op morgen.

Komen wij aan het heden nog wel toe?

Kijk eens naar al die vakantiegangers,
die nooit werkelijk van een plek genieten

a. omdat ze voortdurend door de lens van hun camera kijken
of met het maken van selfies in de weer zijn

b. in gedachten zijn ze al bezig met de volgende bestemming,
het volgende reisdoel.

Ze fotograferen de loofhut, maar komen er niet in zitten.

Ze hebben de tijd aan zichzelf, maar niet voor liturgie.

Daardoor blijft alles oppervlakkig.

Het levert het wel fraaie kiekjes, maar geen inzicht op.

Als er geen tijd voor rust en bezinning is,

voor meditatie en reflectie

al dan niet in de loofhut,

zonder rust en bezinning

is ons leven jachtig en vlak als van de toerist.

Reed een fietsmaat van mijn van de zomer

van het pad af naar beneden,
schieten twee Japanners langs de weg
toe om het te fotograferen
in plaats van hem omhoog te helpen!

Prediker 3 zegt: alles is beweging,
alles wisselt en is onderhevig aan verandering.
Hoe waar zijn deze woorden!
Wat op ons afkomt, drijft weer weg.
Wat we ondergaan, wordt overstemd door nieuwe ervaringen.
Wat we doen, wordt achterhaald door nieuwe daden.
En opeens staat er: En God zoekt weer op, wat voorbijging.
God heeft voor alles de goede tijd en plaats bepaald.
Dat is nu typisch wijsheid.
Dat kun je alleen achteraf zeggen en constateren.
Het is geen determinisme,
eerder meeslepende weemoedigheid,
wat Prediker zegt over geboren worden en sterven,
opbouw en afbraak, verdriet en vreugde,
liefde en haat.

Wij hebben eigenlijk maar een schamel dak boven ons hoofd.
Er is veel lucht en veel leegheid.
Maar dat kun je ook positief duiden,
zoals Prediker in de volgende hoofdstukken doet
met de oproep om te genieten
van elke nieuwe dag onder de zon,
en bij alle getob en gezwoeg:
geniet het leven – met elkaar.
Geniet van het goede van de aarde
en alles wat je mag verwerven en bezitten.
Het geeft je schaduw,
al is het minder schaduw
dan de schaduw die de wijsheid geeft
als je de dag tot maatstaf van je leven neemt
en onbezorgd en onbekommerd
je dagen telt.

Zie het als een voordeel: dat schamele dak.
Daardoor blijf je de zon zien, de maan en de sterren!
Onder zo'n dak werd ook de Heiland der wereld geboren
op Gods tijd, God die alles de goede plaats in de tijd gegeven heeft.
Over zichzelf heen wijst Prediker zo ook
op de heilsgeschiedenis,
op de geschiedenis van Gods heil
concreet in de tijd,
in de dagen van Keizer Augustus en koning Herodes.

Alles heeft zijn tijd.
Zo ook de tijd van Gods welbehagen.
Van engelen die uitgezonden,
herders die erbij betrokken worden
en wijzen die erop uit trekken.

Mogen ook wij zo, in de tijd,
in onze levensdagen,
niet zoeken en vinden,
wat voor wijzen verborgen is gebleven
maar aan kinderen wordt geopenbaard?
De liefde en de vrede en wijsheid Gods,
die je aardse hutje doorschijnen,
beschutten en beschermen.

Het lied van Prediker 3 neemt het wisselend lot
en de wisselende tijden van een mensenleven
als een bont tapijt
vol contrasten en tegenstellingen in ogenschouw –
om er de glans van Gods liefde en welbehagen aan te verlenen.
Vreugde en verdriet
wenen en lachen
klagen en dansen
beschadigen en heelmaken
spreken en zwijgen
14 contrasten werkt de auteur uit,
dat is twee keer 7, dubbel de volheid
van de liefde en het welbehagen van God.

Gelukkig verspringen en verschuiven de momenten van ons leven
en moeten we ook niet willen vasthouden
aan voorbijgaande tijden.
Op de stroom van het leven worden wij meegenomen.
Het is alles geen toeval, willekeur en noodlot
maar leven uit Gods hand,
leven op de klok en het uur van zijn welbehagen,
dat wij mensen en elke nieuwe dag
als de maat van ons leven
kunnen vinden en ontdekken:
sporen van wijsheid
om God te loven en elkaar nabij te zijn.
De verdere uren van deze dag.
En elke nieuwe dag,
zo vaak Gods wijsheid ons zal leiden
zo vaak Gods Geest ons zal bevrijden
zo lang het dag op aarde is.

Amen